

“ ”

Loturak antsietate eta inpazientzia handiagoz bizi ditugure belaunaldiak

Lizar Begoña

Kiosko bat, krisian, Benidormeko giri artean. Eta egunkarien atzean, txandaka, adinak eta mundu ikuspegiak desberdintzen dituzten bi lagun. Kontrastezko osagai horiekin garatu du Lizar Begoñak bere lehen eleberria: *Mundu zitalaren kontra*. Gisa bereko inguru batean batu gara harekin. Zarautzen, hondartzatik metro eskasera.

 LANDER ARRETXEAA BEREZIARTUA DANI BLANCO / ARGIA CC-BY-SA

***Mundu zitalaren kontra* da zure lehen eleberriaren izena. Manifestu baten izenburua dirudi.**

Proiektua aurkeztu nuenenean *Itzalkinak eguzkitan* zuen izena, baina Ainara Alkorta margolariak azala bidali zidanean, motibo oso biziarekin eta abar, iruditu zitzaidan kontrastea egiten zuen zerbait behar zuela. Uste dut bi pertsonaiek dutela halako jarrera bat munduaren kontra. Ez dakit mundu hori zitala zenbateraino den, biak bizi direlako mundu gutxi-asko eroso batean. Baina biek dute kontra egiteko jarrera hori, batak bere kioskoa den negozioaren biziraupenaren alde eginez, eta besteak harremanek eragindako barne gatazkatik.

Zarautzen gaude orain, eta ingurura begiratuta, hau ere izan zitekeen

Benidormen kokatu duzun kiosko horren kokalekua. Zer izan da lehenago: Benidorm edo istorioa?

Uste dut nobelaren lehenengo bulkada paperezko edukien eta digitalizazioaren inguruan hitz egiteko nahia izan zela. Gai horrekin bueltaka ari nintzela egin nuen kioskoarekin topo, eta hori izan zen lehen kokaleku fisikoa. Gero, Martin Parrek Benidormen egindako argazkiek jarri zizkidaten begiak bertan. Koka nezakeen Donostian, Zarautzen edo gure kostaldeko edozein herri turistifikatutan, baina iruditzen zait Benidorm toki nahiko antiliterarioa dela, ez oso erromantizatua, eta ematen duela umore-rako helduleku bat. Denok daukagu Benidormen irudi bat, baita Benidormen egon gabe ere. Sinbologia horretaz baliatu naiz.

Artean, modan edo bideoklip musikaletan badago gustu txarreko zatat edo zatartat jo izan diren elementuetan edertasuna bilatzeko joera. Benidormek ere badu zatartasun erakargarri hori?

Egon da, bai, horrelako joera bat esanahi berriak emateko kokaleku batzuei, badago edertasun kutre baten bilaketa bat azken urteetan. Eta uste dut horrek ere erakarri nauela. Prozesuan Benidormen historia ere deskubritu dut. 1950eko hamarkadan izan zuen *boom* turistikoa, baina aurretik herri arrantzale xume bat izan zen. Bat-batean sortu zen orain dagoena, Pedro de la Hoza alkatearen eskutik, eta hor gelditu da, Disneyland itxurako toki bat, kartoizkoa. Eszenografia horretan kokatuta, kioskoa beste hainbat ideiarekin gurutzatu da.

Bi narratzaile ditu eleberriak. Familiaren negozioa den Benidormeko kioskoari eusten dion Pilar, eta izenik ez duen gazte bat, Euskal Herritik doana kioskoan lan egitera. Buruhausteak ekarri dizkizu bi ahots garatu behar horrek?

Digitalizazioa eta paperezko prentsaren arteko kontraste hori metafora gisa erakusteko baliatu dut. Bi belaunaldien arazoak agerraraztea baimendu dit, eta kontrastea etengabe erakustea, nahiko modu simetrikoan eta paraleloan, nobe-

lan zehar. Baina pertsonaia gehiagoren haragitan sartzekak lana biderkatzen du. Menturatu nintzen horrela ekartzera bi identitateak, baina konturatu naiz lan nekeza dela: bakoitzari bere fisikoa eta bere barne mundua sortu behar dizkiozu. Egia da Pilar Colomen pertsonaiarekin gehiago sufritu dudala. Beste belaunaldi bateko identitate batean sartzekak irudimen gehiago eskatzen du.

Hitz-totela da, besteak beste.

Nahi nion eman halako ezaugarri bitxi bat. Ni beste eduki batzuen hartzailea izan naizenean, dela filmak, liburuak... pertsonaiek nortasuna, eta nortasun fisikoa izateak, gehiago erakarri izan naute. Horregatik esleitu nion ezaugarri hori. Uste dut eman diola zerbait, eta aitzakia izan da irakurleari gehiago hurbiltzeko.

“ ”

Distantzia fisikoak handitu dira, baina beti gaude hor, presente

Pilarren bidez, zaintza lanen gaiak ere tokia du eleberrian.

Bizipen pertsonaletik hartutako haria da hori. Alzheimerrarekin nire amamaren bilakaera bizi izan dugu oso gertutik, eta ekarri nahi nuen halako pertsonaia bat. Nire ama zaintza lanetan ikusi dut eta harreman hori ere badago Pilar eta bere ahizpa Doloresengan. Beste belaunaldi bateko emakume baten azalean jartzeko bidea izan da, nik ikusi eta bizi izan dudana horretatik.

Gazteak ere badu gertuko beste pertsonaia bat: Pau, maitasuna eta harremanak modu oso desberdinean bizi dituena.

Bi pertsonaiei eman nahi izan diet bigarren pertsonaia bat ondoan, bai. Gaztearen kasuan, behar nuen beste identitate makarrago bat, maitasunari beste nonbaitetik begiratuko ziona. Pauk ekartzen du izaera basatiago eta muturrekoago hori. Haren bidez aipatzen da Tinder, norbait ezagutu eta gero desagertzea bezalako fenomenoak...

Pauren pertsonaiak ez du genero identitate definiturik.

Liburuari buruz idatzi diren testuetan,

bi emakume langileren kontakizuna dela esaten da, baina nik ez dut esaten ez gaztea ez Pau emakumeak direnik, eta hautu konziente bat izan da hori. Emakume modura izan dira irakurriak oro har, baina nahi nuen hori horrela sartu, zehaztu gabe, ez exotismotik, baizik eta badelako presente dudana beste kezka bat.

Protagonisten haurtzarora ere jo duzu.

Keinu bat izan da, edo maniobra bat, osatzeko pertsonaiak, eta nik neuk ere gehiago ezagutzeko pertsonaia horiek. Nahiko bihotzetik idatzitako pasarteak izan dira; nire oroimenetik asko dago pertsonaia gaztearen iraganean. Gozatu dut horretan, izan da idazketan plazera bilatzeko modu bat. Memorian arakatzeari asko betetzen eta hunkitzen nauen zerbait izan da. Gero, behar den edo ez, funtzionatzen duen edo ez, ez dakit, baina gozatu dut hori idazten.

Zure belaunaldiaren nolabaiteko lekukotasuna jaso nahi izan duzula esan duzu. Zerk ezaugarritzen du belaunaldi hori?

Nik uste aurreko belaunaldiarekiko apurketa bizi duen jende multzoaz ari naizela, adin tarte batez baino gehiago. Aurreko belaunaldien ideologia batetik gurera salto bat egon da. Gu agian ez gara ezkonduko, ez dugu biziko maitasuna modu berean... Gure belaunaldiak planteatu ditu aurrekoek mahai-gaineratu ez zituzten gauza batzuk, eta hurrengoek beste zerbait planteatuko dute. Uste dut badagoela kolektibo zabal bat, nolabaiteko ezezagortasun batean bizi dena, ez dena ezeri lotzen.

Zenbat du horrek askapenetik, eta zenbat indibidualizaziotik?

Ezberdina izateak edo gauzak beste modu batera egiteak ez du esan nahi hobeto egiten ditugunik. Eman lezake apologia egiten dela, edo aldarrikatzen dudala maitatzeko beste modu bat, baina ez nago horretan. Uste dut gure moduetan ere badaudela arazoak, traketsak garestu askotan. Ez gara ezkonduko, baina agian ez dugu jakingo inoiz zer nahi dugun, eta galduta egongo gara beti. Ardura horretatik ekarri dut gai hori nobelara. Zertan ari gara orain? Zein alde on ditu eta zein alde txar? Galderak horiek jorratu nahi izan ditut, erantzun definitiborik eman gabe.

Digitaltasunak ekarri dituen aldaketekiko kezka da nobelaren

abiapuntuetako bat. Harremantzeko ditugun moduetan eraginik izan du horrek?

Baietz uste dut. Denbora asko ematen dugu pantailei lotuta, eta ukalezina da digitalitateak nola edo hala inpaktua eragin duela gure mundu ikuskeran oro har; tartean, harremanetan. Denok gaude online, hemen eta orain, bestearantzat irisgarri. Paradoxa handi bat bizi dugu: bakarrik gaude, baina jendez inguratuta, distantzia fisikoak handitu dira, baina beti gaude hor, beti nola-bait presente. Bakardadearekiko intoleranteagoak gara agian, eta akaso loturak antsietate eta inpazientzia handiagoz bizi ditugu.

Aipatzen duzun "ezeri lotu nahi ez izate" horrek esango nuke baduela zerikusirik aurrean dugun errealitate digitalarekin. Paralelismo polita iruditzen zait musikarena. Album oso bati eustea gaitza egiten zaigu egun. Abesti solteak entzuten ditugu, agian ez osorik. Saltoa ibiltzen gara autore batetik bestera, batzuetan egilea nor den jakin gabe ere, eta zerbaitek badiosku abestia ez dela ona, esaterako melodia baten nota bakar batek ez bagaitu konbentzitzen, aldatu egiten dugu. Abaniko osoa dugu eskura, eta "beti dago hobea den zerbait" mantra daramagu tatuatuta. Horrek sortzen duen plazer eta antsietate guztiarekin.

Gaztearen pertsonaiak badu kezka edo galdera bat buruan: nolako izango da gure belaunaldiaren zahartzaroa?

Hor badut beste har txiki bat. Nola kontatuko dugu guk gero hau? Zer kontatuko diegu guk hurrengoiei? Eta hurrengoek nola irakurriko gaituzte? Misterio bat da oraindik. Batzuetan pentsatzen dut ez garela hain ezberdinak izango, aurrekoen erreplika bat izango garela azkenean. Baina beharbada ez, agian lortuko dugu zerbait desberdina sortzea.

Digitalizazioaren beste albotik ustezko bat: ez omen dugu irakurtzeko denborarik. Zure belaunaldikideei parez-pare begiratuta, kezkatzen zaitu horrek?

Arduraz bizi dut. Baina ardurak ez du esan nahi txarra denik. Analizatu egiten dut. Egia da, ni hurbiltzen naiz irakurle taldeetara, eta hurbiltzen den jendea eta interesa duen jendea ez da nire adin

“ ”

*Aurreko belaunaldien
ideologia batetik gurera
salto bat egon da. Gu agian
ez gara ezkonduko, baina
agian ez dugu jakingo
inoiz zer nahi dugun, eta
galduta egongo gara*

tartekoa. Eta berdin gozatzen dut, hori ez da kontua. Galdera da: nire ahotsa ez da iritsiko nire lagunengana? Edo nire adinkideengana? Musika egiten dutenek agian badute publiko zabalago bat, baina literatura... Neurri batean dekadentzia dago, paperezko prentsarekin batera.

Zuk zure belaunaldiari idatzi diozu, hala ere.

Frustagarria da nik darabilkidan hizkeraren badelako nire bealunaldiarena. Ez da publiko hori espero dudala, baina pena ematen dit entzuna ez sentitzea gure belaunaldian. Badakit neurri batean baietz, baina ez da araua. Neurri batean bada go komunikazio nahi bat, eta horregatik idazten dut nik. Baina apur bat burbuilan sentitzen naiz.

Instagram baliatzen duzu zure zutabeen edo zure liburuaren kritiken berri emateko. Instagram da kiosko berria?

Neurri batean bai. Kioskoak dira prentsa eta bestelakoak saltzeko. Gaur egun nundik jasotzen dugu informazio hori? Edo nondik hartzen dugu aktualitatearen ideia bat? Gure adineko zenbat jende doa kiosko batera edo denda batera

egunkaria erostera? Oso gutxi. Zer da egiten duguna? Twitter edo Instagram arakatu, eta hor sortzen dugu munduaren irudi bat. Batzuek albisteetara joko dute agian, eta beste batzuek informazio bonbardaketaren baitan sortzen dute irudi hori. Ni ere hor nago, eta parte hartzen dut aktiboki.

Igartza bekaren bidez idatzi duzu eleberria, eta epe-muga jakin batekin aritzea dakar horrek. Akuilua izan da?

Bai eta ez. Alde batetik, uste dut betiko presio horrek lagundu dezakeela. Bestela agian ez nukeen amaituko. Egia da sufritu ere egin dudala, gehienbat azken hilabeteetan, ez nekielako nola amaitu, hainbeste modu daude amaitzeko... Baina uste dut muga fisiko eta denborazko batek eman didala aitzakia horretarako. Sufritu dut, baina lagundu dit.

Bi poema libururen ostean, lehen eleberria izan duzu hau. Asebate zaitu egindakoak?

Distantzia behar dut oraindik hori esateko. Nabari dut harrera askoz handiagoa izan duela honek beste bi liburuek baino, genero kontuagatik ziur asko. Baina apur bat beldurrez eta lotsaz bizi dut oraindik. Dena den, uste dut bihotzetik idatzi dudana zerbait izan dela. Saiatu naiz nire ahotsa bilatzen, nire hurbileko errealitatek tira egiten eta ez idazten nigandik oso urrun, nahiz eta kokalekua arrotza izan. Uste dut barneko kontuak hurbilekoak direla, zintzotasunez idatziak, eta alde horretatik lasai geratu naiz.

Hasierak eta amaierak badute bere garrantzia zure lanetan. *Gepardo japoniarrak* poema liburuan hasierari amaiera zantzua eman zenion, eta amaierari hasierarena. Orain, bi protagonistek determinazioz hartutako erabaki banarekin itxi duzu eleberria.

Uste dut prozesuan oso kaotikoa izan naitzela. Idazketa prozesua izan da alde batera eta bestera, gidoirik jarraitu gabe, eta trama ere ez dut oso buruan izan. Gehiago izan da apurka-apurka eszenak sortzen joatea. Hasiera eta bukaera lotzeak lagundu dit itxiera ematen. Ez dudanez kontrolik izan prozesu osoan, amaieran behar nuen bokadilloa ixteko bigarren tapa bat, eta uste dut pertsonaiek halako klimax bat behar zutela. ●